

RABBSTA

RABBSTA 2:19
MUNKTORPS SOCKEN, VÄSTMANLAND

Särskild arkeologisk utredning

Rapporter från Arkeologikonsult 2010:2447

ANNA LAGERSTEDT

OMSLAGSBILDEN: Översikt över objekt 1 från öster.

ALLMÄNT KARTMATERIAL: © Lantmäteriet Gävle 2009. Medgivande I 2009/0555.

RABBSTA

RABBSTA 2:19
MUNKTORPS SOCKEN, VÄSTMANLAND

ANNA LAGERSTEDT

Särskild arkeologisk utredning
Rapporter från Arkeologikonsult 2010:2447

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14/Box 20
194 34 Upplands Väsby
Tel 08-590 840 41
Fax 08-590 721 41
www.arkeologikonsult.se

Sammanfattning

Arkeologikonsult har genomfört en arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, inom fastigheten Rabbsta 2:19, Munktorps socken i Köpings kommun. Bakgrunden till uppdraget var planerad bostadsbebyggelse och två alternativa tomter utreddes. Uppdraget omfattade arkiv- och kartstudier, fältinventering av området samt söschaktning.

Inga fornlämningar var tidigare kända inom utredningsområdet, däremot fanns det flera fornlämningar i närområdet, bl a fyra gravfält och ett område med stensträngssystem och fossil åkermark. Sannolikheten var därmed hög att fornlämningar under mark skulle kunna påträffas vid söschaktning.

Utredningen resulterade i att boplatzlämningar påträffades inom den ena av de två tomterna (objekt 1). Lämningarna var komplexa och utgjordes både av kulturlager och av anläggningar. Inom den andra tomten påträffades inga indikationer på fornlämning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning.....	7
Metod och genomförande	7
Arkiv- och litteraturstudier samt kartanalyser.....	7
Fältinventering	7
Utredningsgrävning.....	9
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Resultat	10
Norra tomten.....	10
Södra tomten	10
Slutsats.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter	13
Bilagor	14
Bilaga 1. Schakttabell	14
Bilaga 2. Anläggningstabell	16

Figur 1. Utredningsområdet markerat på topografiska kartan. Skala 1:60 000.

Inledning

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län utfört en arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, inom fastigheten Rabbsta 2:19 i Munktorps socken i Köpings kommun (fig 1). Utredningen föranleddes av planerad bostadsbebyggelse inom två alternativa tomter.

Utredningens syfte var primärt (etapp 1) att klargöra om arbetsföretaget skulle beröra fornlämningar som inte var kända samt lokalisera områden där det kunde finnas fornlämningar som inte var synliga i markytan. Utredningens syfte var vidare (etapp 2) att klargöra om det fanns fornlämningar som inte var synliga i markytan inom de områden som utredningens etapp 1 visat på.

Utredningsområdet utgjordes av två ytor på sammanlagt 11 520 kvm och beläget väster om nuvarande bostadsbebyggelse med tillhörande stallbyggnad. Området utgörs av f d åkermark och hagmark samt trädbevuxna impediment (fig 2).

Metod och genomförande

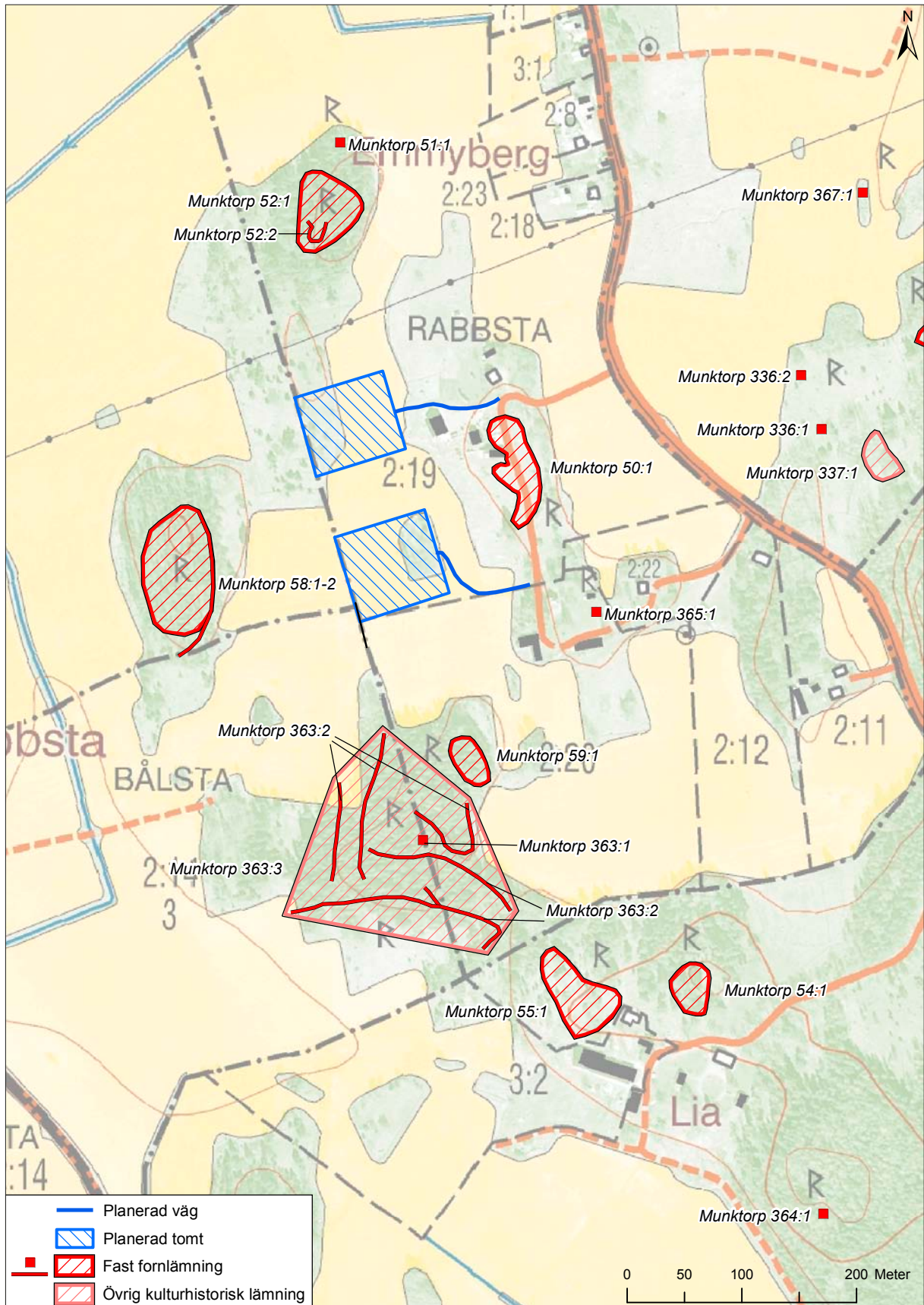
Arkiv- och litteraturstudier samt kartanalyser

En genomgång av FMIS (Riksantikvarieämbetet) gjordes i syfte att inhämta information om närliggande fornlämningar och därmed öka förståelsen för vilka fornlämningar som kan komma att påträffas inom utredningsområdet. En genomgång gjordes även av materialet i Antikvariska-topografiska arkivet (ATA) i syfte att påträffa opublicerade rapporter, uppgifter om lösfynd mm vilket skulle kunna bidra till att indikationer på fornlämningar som inte är registrerade i FMIS kan påträffas. Inga sådana indikationer påträffades emellertid i ATA. Ingen relevant arkeologisk eller historisk litteratur kunde heller påträffas.

Kartanalysen innebar att ett GIS-skikt upprättades i programmet ArcMap där de topologiska och geologiska förutsättningarna för fornlämningar i området studerades. Vidare studerades även de aktuella historiska kartorna i syfte att spåra äldre historiska drag i landskapet vilket kan vara utgöra indikationer på fornlämningar.

Fältinventering

I samband med utredningsgrävningen besiktigades området med särskilt avseende på impedimentmarken.

Figur 2. Fornlämningsbilden i anslutning till de planerade tomterna. Bakgrund: Fastighetskartan. Skala 1:5 000.

Arkiv och litteraturstudier, kartanalysen samt fältinventeringen resulterade i en strategi för det resterande arbetet i form av utredningsgrävning.

Utredningsgrävning

Sökschaktningen innebar att ca 1,3 x 10 m stora schakt maskingrävs med planskopa ner till icke kulturpåverkad mark. Avståndet mellan schakten var ca 10 m. Schakten placerades framförallt vid de planerade byggnaderna och vägarna inom tomterna.

Schakt och eventuella anläggningar, fynd eller kulturlager mättes in med GPS samt dokumenterades skriftligen. Anläggningar fotograferas med digitalt foto. Osäkra anläggningar undersöktes till 50 % i syfte att konstatera fornlämningsstatus.

Schakt, anläggningar och kulturlager mättes in med GPS samt gavs en skriftlig beskrivning. Ett urval av anläggningarna undersöktes till 50 %. En digital fotografering av profilen skedde av de undersökta anläggningarna.

Större kulturlager (KL 1, 5 och 16) schaktades ner för att undersöka förekomsten av underliggande anläggningar.

Schakten lades avslutningsvis igen.

Topografi och fornlämningsmiljö

Det aktuella området utgörs av f d åker- och hagmark samt trädbevuxna impediment. Höjden över havet varierar mellan 16-19 m.

Inga fornlämningar var tidigare kända inom utredningsområdet. De omgivande moränhöjderna var däremot rika på fornlämningar (fig 2). Fyra gravfält (Munketorp 50:1, 52:2, 58:1 och 59:1 finns i närområdet. Två av dessa avgränsades delvis av stensträngar (Munketorp 52:2 och 58:2). Dessutom finns ett fornlämningsområde med stensträngssystem, fossil åkermark och en sensättning söder om de tilltänkta tomterna.

Topografi och fornlämningsbild talade för att boplatser från bronsålder – äldre järnålder kunde finnas i området. Det var också möjligt att gravar utan synlig överbyggnad skulle komma att påträffas. Med tanke på närheten till Munketorp 50:1, 52:1-2 och 58:1-2 var det stor sannolikhet att fornlämningar skulle komma att påträffas inom de aktuella ytorna.

Resultat

Norra tomten

I västra delen av tomten består marken av högre liggande impedimentmark glest bevuxen med buskar och träd. En del odlingssten förekommer i området. Nedanför impedimentet är öppen ängsmark och marken sluttar svagt åt öster. Inom området för den tänkta tomten togs 11 schakt upp. Ytterligare två schakt togs upp öster om tomten i anslutning till den planerade vägsträckningen. Schakten var mellan 10 -16 m långa och 1,5 m breda (fig 3).

I 5 av schakten påträffades boplatzlämningar (objekt 1) i form av kulturlager och anläggningar (fig 4). Kulturlagern innehöll små bitar bränd lera och kol och var 0,05 – 0,2 m tjocka. Anläggningarna utgjordes av fyra stolphål, en grop och en härd. Lämningarna återfanns inom en 25 x 60 m stor yta. Merparten av anläggningarna återfanns i schakt 104. Anläggningarna framkom i anslutning till ett kulturlager och var svåra att urskilja innan kulturlagret hade schaktats bort. Förhållandet mellan anläggningarna och kulturlagret kunde inte klargöras. Då anläggningarna var otydliga i plan undersöktes fyra av dessa till 50 %. Genom anläggningarnas profil kunde dess fornlämningsstatus säkerhetsställas.

Södra tomten

Tomtmarken utgjordes här av plan f d åker/ängsmark i anslutning till ett mindre trädbevuxet impediment. Vid besiktning av impedimentet påträffades endast odlingssten. Inom området för den tänkta tomten togs 12 schakt upp (fig 3). Ytterligare fyra schakt togs upp i anslutning till den planerade vägen.

Samtliga schakt saknade helt indikationer på fornlämning.

Slutsats

Vid den arkeologiska utredningen har boplatzlämningar påträffats inom det norra tomtalternativet. Boplatzlämningarna är komplexa och utgörs både av kulturlager och av anläggningar. Inom det södra tomtalternativet har däremot inga lämningar påträffats. Vidare arkeologiska åtgärder beslutas av Länsstyrelsen i Västmanlands län.

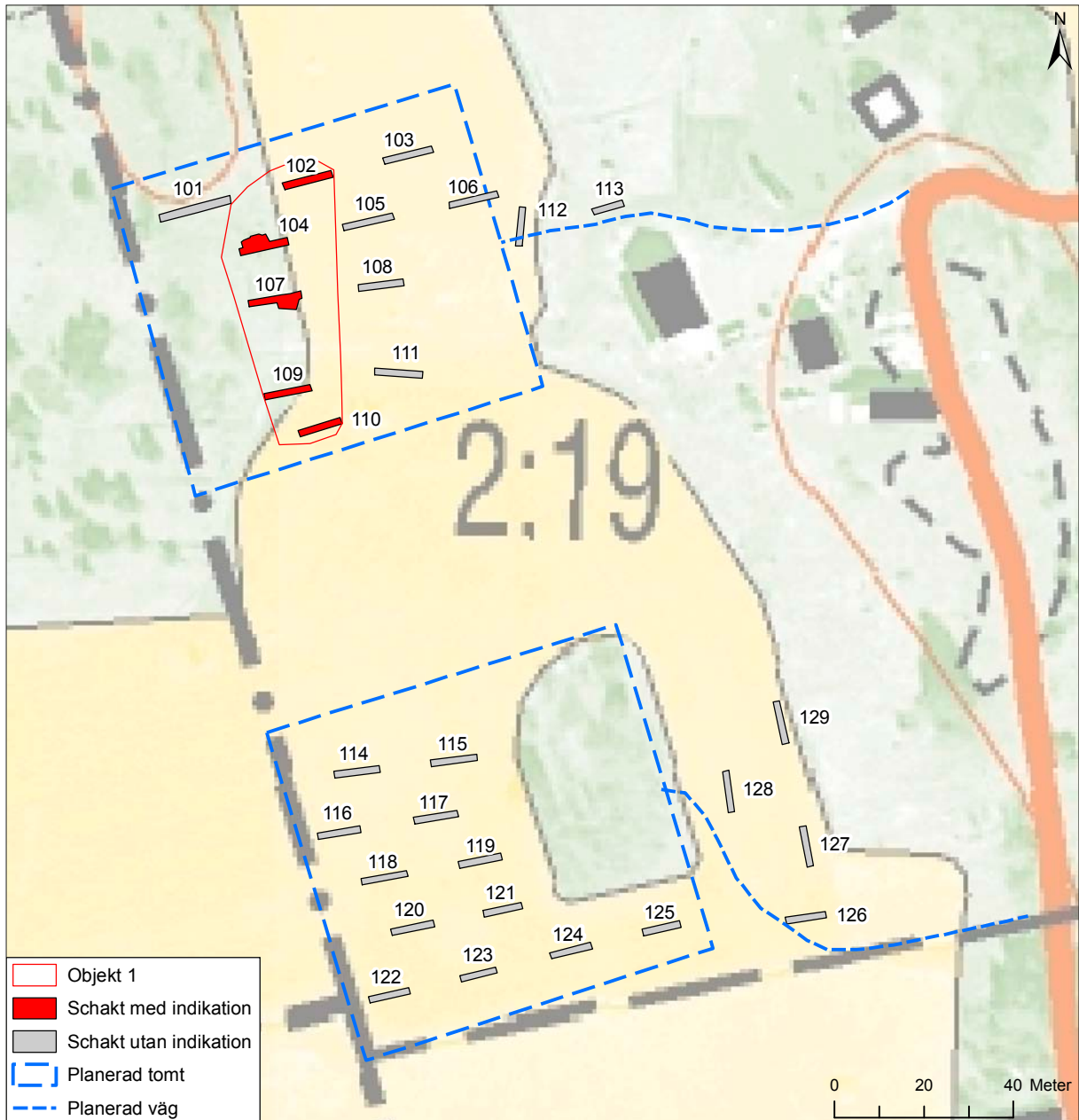

Fig 3. Utredningsschakten markerade på fastighetskartan. Skala 1:1 500.

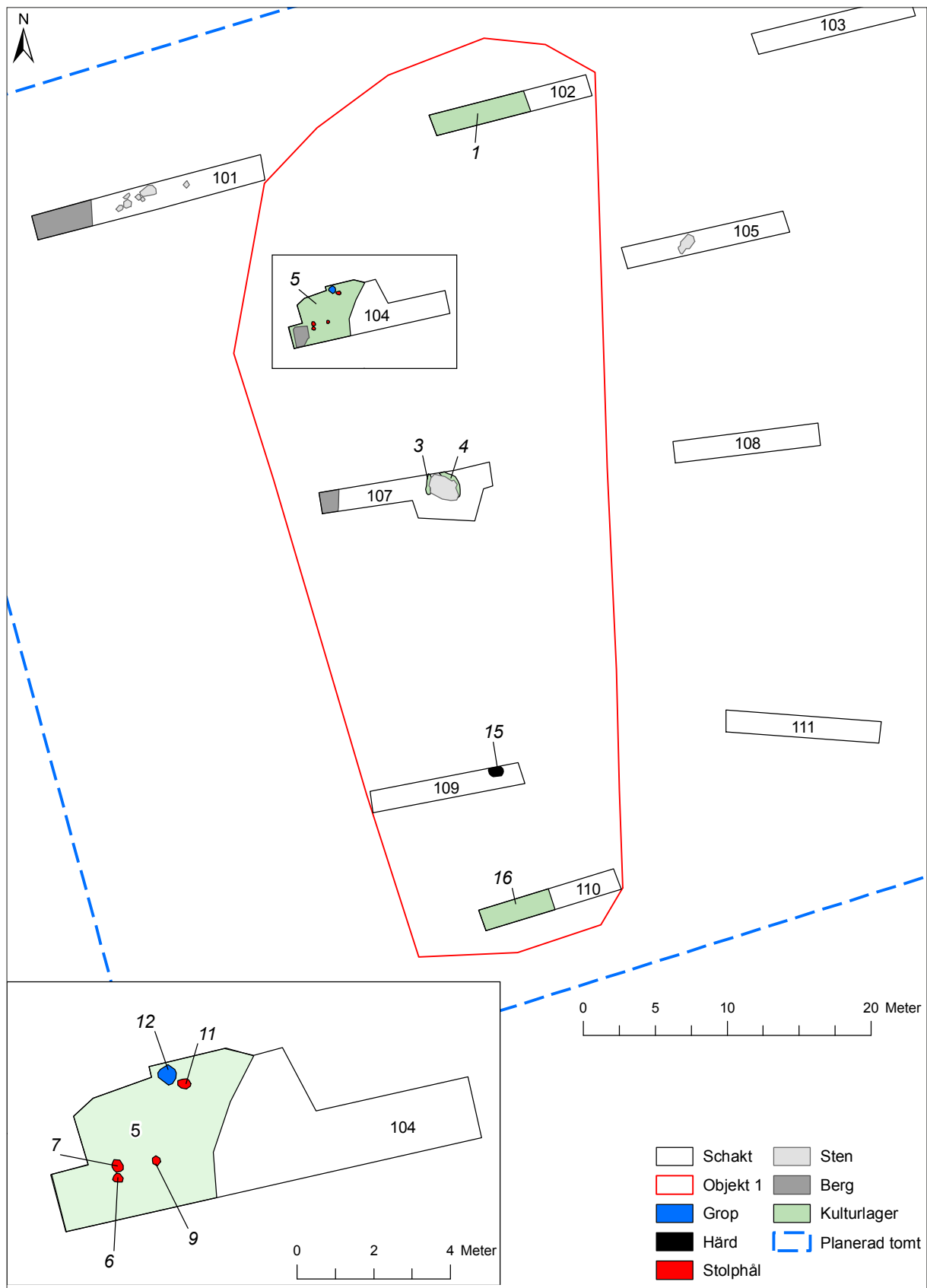

Fig 4. Anläggningar och kulturlager inom objekt 1. Skala 1:400.

Tekniska och administrativa uppgifter

Arkeologikonsults projektnr: 2010:2447
Uppdragsgivare: Länsstyrelsen i Västmanlands län
Typ av undersökning: Särskild arkeologisk utredning,
etapp 1 och 2
Utförandetid: oktober 2010

Län: Västmanland
Landskap: Västmanland
Kommun: Köping
Socken: Munktorp
Fastighet: Rabbsta 2:19
Koordinatsystem: RT 90, 2,5 gon V

Projektledare/
rapportansvarig: Anna Lagerstedt
Fältpersonal: Anna Lagerstedt, Linda Lindwall
Kartor och layout: Medea Nyström Huuva
Kvalitetsgranskning: Linda Lindwall

Utredningsområdets storlek: 11 520 kvm

Fynd: Inga fynd har tillvaratagits.

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

Schakt nr	Djup (m)	Lagerföljd	Övrigt	Anläggningar
101	0,35	Siltig lera m inslag av mindre stenar (matjord). Undergrund: Sand.	I västra delen: berghäll. I mitten av schaktet: större sten, troligen odlingssten.	
102	0,5	Siltig lera (matjord) 0,25 m, med inslag av enstaka stenar. Kulturlager (KL 1). Undergrund: Lera.	Schaktet beläget i sluttning i nedkanten av impediment.	KL 1
103	0,5	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund av lera.	Enstaka större stenar i v änden av schaktet.	
104	0,4	Siltig lera (matjord) med inslag av småsten. Kulturlager (KL 5). Undergrund: I västra änden berggrund i övrigt lera.		KL 6,7,9,11 och 12
105	0,3	Siltig lera (matjord). Undergrund av lera.	Stenblock 1,5 m stor i mitten av schaktet.	
106	0,5	Siltig lera (matjord) 0,3 m med inslag av enstaka tegelbitar. Undergrund: lera med inslag av småsten.		
107	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Kulturlager (KL 3 och 4). Undergrund: Undergrund: lera.	I östra delen av schaktet framkom en ev stenpackning KL2. Vid närmare undersökning visade det sig vara ett sprängt stenblock. Berg i dagen och stenblock i västra delen av schaktet.	På ömse sidor om stenblock fanns rester om kulturlager (KL 3 och 4).
108	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund lera.	Enstaka större stenar	
109	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund lera.	Något mörkare matjord kring härden men inget tydligt lager	KL 15
110	0,45	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Kulturlager (KL116). Undergrund: lera.		KL 116
111	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund lera.		
112	0,35	Siltig lera (matjord). Steril: Lera.		
113	0,5	Siltig lera (matjord). Undergrund: Berg i dagen i östra änden. I övrigt lera.		
114	0,4	Siltig lera (matjord) 0,2 m. Undergrund: Lera.		
115	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
116	0,4	Siltig lera (matjord) 0,2 m. Undergrund: Lera.		
117	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
118	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
119	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
120	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
121	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
122	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
123	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		

BILAGA 1. SCHAKTTABELL, FORTS.

Schakt nr	Djup (m)	Lagerföljd	Övrigt	Anläggningar
124	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
125	0,3	Siltig lera (matjord) 0,2 m. Undergrund: Lera.	Enstaka större stenar	
126	0,3	Siltig lera (matjord) 0,2 m. Undergrund: Lera.		
127	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.	Område med småsten i mitten av schakt	
128	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		
129	0,4	Siltig lera (matjord) 0,25 m. Undergrund: Lera.		

BILAGA 2. ANLÄGGNINGSTABELL

Kx nr	Typ	Storlek	Djup (m)	Beskrivning	Undersökningsgrad
1	Kulturlager		0,05-0,12	Siltig lera med inslag av enstaka bitar br lera och kol. Kulturlagret är tjockast i väster och tunnare ut i öster.	
3	Kulturlager			Siltig lera med små bitar av bränd lera.	
4	Kulturlager			Siltig lera med små bitar av bränd lera.	
5	Kulturlager		0,1	Siltig lera med inslag av fnyk av bränd lera och mkt små fnyk av kol. 0,1 m tjockt. Förhållandet mellan KL 5 och anläggningarna KL 6,7,9,11 och 12 är oklart.	
6	Stolphål	0,25 m/d	0,18 m	Spetsig botten, trappstegsformade sidor. Fyllning av siltig lera med inslag av fnyk av br lera samt ett större fragment, ev lerklining. Liknar KL 5.	50%
7	Stolphål	0,25 m/d	0,2 m	Plan botten med vertikala sidor. Stenskoning. Fyllning av siltig lera med inslag av fnyk av br lera. Liknar KL 5.	50%
9	Stolphål	0,25 m/d			
11	Stolphål	0,33 m/d	0,07 m	Plan lutande botten. Jämn sida. Fyllning av siltig lera med inslag av små fnyk av bränd lera och kol. Liknar KL 5.	50%
12	Grop	0,5 m/d	0,06 m	Rund botten. Jämn sida. Fyllning av siltig lera med inslag av små fnyk av bränd lera och kol. Liknar KL 5.	50%
15	Hård	1,0 m/d		Siltig lera med inslag av kol. Enstaka skärvsten.	
16	Kulturlager		0,05-0,2 m	Lera med inslag av kol samt enstaka bitar bränd lera.	

Arkeologikonsult Tel 08-590 840 41
Optimusvägen 14/Box 20 Fax 08-590 725 41
194 34 Upplands Väsby www.arkeologikonsult.se

Rapporter från Arkeologikonsult 2010:2447